

REŠTANJ

Zgodovinsko jedro Reštanja je bila utrjena zgradba – grad Reštanj na dolomitni vzpetin, ki se strmo dviga nad potokom Belo. Grad so med kmečkim puntom 1573 razdejali uporni kmetje in danes so opazne samo še skromne razvaline tega gradu. Prva prebivališča so domnevno nastala na podaljšku te vzpetine proti zahodu. Danes pa je ime Reštanj skupno ime za vrsto zaselkov (Zgornji in Spodnji Reštanj, Belo, Gabrčna Dolina, Graben, Jazbine, Jelše, Kartate, Ravni Log, Razkaš, Vrtača, Zavrte, Završe) in samostojnih kmetij severno od Senovega na prehodu Senovskega podolja v Vzhodno Posavsko hribovje.

Podobi in razvoju Reštanja pa je botrovala takratna nenavadna najdba. Pri pripravljanju oglja v gozdovih okoli današnjega razloženega naselja Reštanj je podkovni kovač Andrej Gruber leta 1796 našel nekaj, kar ni bilo oglje in ni bil kamen. O tem je obvestil takratnega rajhenburškega (Rajhenburg – danes Brestanica) grofa Attemsa, ki je prepoznal velik pomen te najdbe. Kovač je namreč našel nahajališče premoga na Reštanju, ki je skoraj dve stoletji krojila usodo ljudem in naselju Reštanj. Večina prebivalcev si je kruh začela služiti s kopanjem premoga najprej pri grofu Attemsu, nazadnje pa pri Rudniku premoga Senovo, ki so ga proti koncu preteklega stoletja zaradi premajhnih zalog premoga postopno začeli zapirati.

Kopanje premoga je sprva potekalo na površinskih kopih, kasneje so začeli izdelovati vodoravne rudniške rove, za prevoz rudarjev in premoga iz večjih globinah pa so kasneje potrebovali navpične jaške z dvigali. Velik dosežek rudarjenja na Reštanju je predstavljala izdelava jaška Reštanj, po katerem se je dalo spustiti do kote 120.

Zaradi razgibanega reliefa in kontrastne geološke zgradbe (glina, apnenec) je območje Reštanja geomehansko nestabilno, znani so številni usadi, podori in plazovi. Na stabilnost pobočij pa je močno vplivalo tudi pospešeno podzemno odkopavanje premoga. Vzhodno od zaselja Zgornji Reštanj je zaradi posedanja površja, ki je posledica podzemnega odkopavanja premoga, nastal umetni bajer. Vplivi posedanja površja se kažejo tudi na stavbah posameznih zaselkov (Vrtača, Spodnji Reštanj itd.) in mnoge hiše so tudi iz tega razloga nenaseljene in zapuščene.

V obdobju zapiranja premogovnika ob koncu prejšnjega stoletja, so na področju sanacije okolja pozornost posvetili tudi prostorski ureditvi območja Reštanj, ki naj bi v prihodnje lahko služil rekreativnim in razvedrilnim dejavnostim prebivalcev širšega območja (sprehajanje, ribolov, strelstvo, kolesarjenje, motociklizem itd.). Rušni procesi, ki so v zadnjih desetih letih povzročali nove in nove podore, pa so prostorske planerje opozorili, da je na stabilizacijo tako poškodovanega prostora kot je Reštanj, potrebno še počakati.